

Mossèn Barbes

Per Sergi Gotarra

Benvolgut Monsenyor Frederic:

Crec que la carta, que per la seva condició permet expressar-se de manera clara i estructurada, és la millor de les maneres d'adreçar-me a vostè en relació als darrers fets esdevinguts a Navàs. D'aquesta manera vull desmentir categòricament totes les acusacions que s'han imputat a la meva persona. Vull demostrar en aquestes línies que malgrat les fotografies i declaracions que van aparèixer als diaris, i fins i tot en alguna televisió sensacionalista, jo soc del tot innocent; una víctima d'una sèrie de fets desafortunats i no exempts d'una certa malícia, que es van centrar en la meva persona fins arribar l'escandalós desenllaç que ambdós coneixem. Desenllaç que, coincidint amb vostè, en un altre cas que no fos fortuït com el meu, trobaria inadmissible per a un membre de la Església Catòlica.

Paso doncs, amb aquesta intenció, a relatar cadascun dels fets esdevinguts des del primer moment que vaig posar un peu a la població de Navàs.

Jo era a Balsareny quan van avisar-me que m'havia de fer càrrec de la congregació de Navàs, ja que el mossèn local, mossèn Conrad, més conegut com mossèn Llumí, havia patit un fatal accident.

Vostè recordarà que l'accident havia estat completament incomprendible. Mossèn Llumí, ben be passada la mitja nit, havia caigut de dalt de tot de la taulada de l'església de Navàs fent-se farinetes contra el terra. Ningú va entendre què nassos hi feia pujat allà a dalt a la llum de la lluna; i més tractant-se de mossèn Llumí, que com vostè ja sap, passava dels setanta.

Feia poc més d'una setmana del terrible accident quan vaig arribar a l'església, un dissabte després de dinar, disposat a fer una missa extraordinària en memòria del

malaurat mossèn Llumí.

Havia d'anar per feina, doncs després de la missa m'havia compromès en acostar-me a la església de Nostra Senyora del Roser, per fer la missa de quarts de set; i hi ha quasi be tres quarts d'hora de camí, i la carretera és força dolenta.

A la porta de l'església m'esperava la majordoma, un avia prima amb nas de ganxo, vestida de negre de cap a peus, poc xerraire i perennement malhumorada.

En veure'm arribar, la vella va fer-me una reprovatòria mirada de cap a peus.

- ¿Vostè és el nou mossèn? - va dir-me en un to que denotava a la vegada incredulitat i desaprovació.

- Jo mateix, Josep Maria Esquirol, si li sembla bé.

- Jo soc la Montserrat - va dir-me ella i em va atansar un manyoc de claus.

Vaig obrir la porta i varem entrar dins l'església. A dins s'hi sentia una intensa pudor d'encens que feia caure enrere.

- Mare de Deu! - vaig exclamar -. Què és aquesta fortor? Si sembla un temple budista.

- Escolti'm - va dir l'avia -. Aquí a Navàs ens agrada molt l'encens, però molt, ¿eh? No ho perdi de vista, això.

- No cal que m'ho juri - vaig contestar-li tot obrint la porta de bat a bat perquè es ventilés l'interior.

Vam anar passant per totes les dependències de l'església i escaridament l'avia Montserrat va anar-me fent indicacions d'un lloc i un altre. En passar per davant de la reixa de ferro de la cripta vaig veure que era tancada y que cap de les claus que tenia a les mans quadrava amb el pany.

- I la clau d'aquí, de la cripta? - vaig preguntar-li.

- No la tinc - va dir-me fent un gest de desgrat, tot arrufant el nas.

- Haurem de trucar al manyà, doncs.

- No encara - va dir ella -. Segur que sortirà a un lloc o altre.

La cosa doncs va quedar així.

Arribada l'hora acordada em vaig disposar a fer la missa. Tot traient el nas vaig veure que no arribava ni a una dotzena la quantitat de feligresos a dins de l'església. Vaig esperar-me deu minutets però no va entrar ningú més, així que vaig decidir sortir al púlpit sense més dilacions.

Vostè ja sap, Monsenyor, que cada cop sembla haver-hi menys fidels interessats en la litúrgia, però l'espectacle que vaig veure des de l'altar era gairebé desolador; fins i tot tractant-se d'una missa en memòria d'un home que havia estat mossèn de Navàs durant gairebé 40 anys.

A part del concebut grupet d'àvies devotes que tenen ja mitja cama a l'altre món y un avi despistat i geperut, a l'església només hi havia dues persones per sota la mitjana dels vuitanta anys. Una d'elles era una dona grosseta amb la pell rosada com una pagesa, d'uns cinquanta anys; la dóna s'asseia a primera fila i no parava de mastegar xiclet amb la boca oberta. L'altre persona era un home prim i llargarut, d'uns quaranta anys, amb camisa de quadros, de franel·la, i unes ulleres quadradotes de cul d'ampolla, assegut a darrera de tot.

Vaig anar cap a l'home i li vaig demanar si us plau que es posés més endavant. Ell va fer-me cas, anant a seure a la tercera o quarta filera; però ja vaig veure que ho feia a contracor, després entendria perquè.

Tornant a pujar al púlpit, vaig presentar-me.

- Bona tarda a tothom, sóc el pare Josep Maria Esquirol. Allà a Balsareny tothom em coneix per Mossèn Barbes, per aquesta barba pèl-roja tant poblada que tinc. Però si puc escollir m'agradaria més que em diguessin Mossèn Josep Maria, i si tampoc es

possible, encara que sigui una mica ridícul, fins i tot acceptaria un Mossèn Esquirol.

Vaig veure que malgrat la broma ningú feia ni un somriure. La dona de primera fila seguia indiferent, mastegant xiclet; las avies a la seva bola, amb les seves cares d'ocellot dissecat; l'avi dormint i, a tot això, unes files més enllà, l'home de les ulleres jugava d'amagat amb una consola d'aquestes portàtils. Pel que vaig veure en una distracció es tractava d'una game boy color del any de Maria Castanya.

Bé, vaig dir la missa sense mes incidències; però quan ja feia per sortir a agafar l'scooter, em va abordar l'home llargarut de les ulleres.

- Vostè fuma? - em va preguntar.

- No, no pas - vaig dir-li.

- Mossèn Llumí sí que fumava.

- Potser li deien Llumí per això - vaig aventurar.

- Potser sí - va dir ell -. Jo soc en Tomás, el jardiner. Em cuida de les plantes de l'església, sap?

- Ah, el jardiner... Sí, molt bé. El pati del darrera esta molt ben cuidat..., força net, sí, amb els arbres i...

- No, no, no. D'això s'encarrega l'ajuntament - va dir en Tomàs negant amb el cap -. Jo em cuida de les altres plantes.

- Ah! - vaig exclamar sense saber a quines plantes es referia.

- Demà és diumenge - va continuar en Tomàs.

- Sí.

- Cada diumenge mossèn Llumí em donava vint euros..., per les plantes. També faig arranjaments, sap? Una porta que grinyola, pintar una paret, arreglar un banc..., coses així.

- Molt bé, ho tindrè present si s'ha de fer alguna cosa.

- Demà em donarà els vint euros?

- No..., no pas - vaig dir-li -, ben mirat l'església ha estat tancada una setmana, no ha pogut fer res de feina. No veig perquè els hi hauria de donar, la veritat.

- Així... vol dir que no me'ls donarà.

- No.

- A..., aquí a Navàs - va començar a dir tot tartamudejant, es veu que el Tomàs tartamudeja quan es posa nerviós -. Aquí a Navàs van matar un capellà, sap?

- Què? Que m'està amenaçant? - vaig preguntar-li incrèdul.

- No..., només li dic perquè ho sàpiga - va dir-me i girant-se va sortir de la església tot estirat i emprenyat.

Vaig deixar-lo estar i sortint també de la església vaig agafar l'scooter; ja podia espavilar si volia arribar a temps per fer la missa a Nostre Senyora del Roser.

Davant del carrer vaig veure una furgoneta blanca, d'aquestes grans. Al costat hi posava "Modes Navàs" i un logo d'unes tisores i un maniquí. Al lloc del conductor hi havia la senyora grosseta del xiclet que era a primera fila a l'hora de la missa. La senyora em va saludar molt efusivament des de l'interior de la furgoneta. Jo també la vaig saludar i agafant l'scooter vaig sortir volant ja veient que havia de fer tard.

No vaig arribar gaire lluny, per això. Al cap de tres o quatre kilòmetres l'scooter em va deixar tirat. Per sort, al cap de poc, va passar la dona de la furgoneta i es va parar al meu costat. Entre tots dos vam pujar l'scooter a la furgoneta i vam girar cua, altre cop cap a Navàs, per deixar-la al taller.

- Gràcies per la ajuda - vaig dir-li en arribar al taller -. No sé què hagués fet sense vostè.

- Trucar a la grua - va dir ella rient -. No es preocupi, no és molèstia. Perdoni que no m'he presentat; sóc la Lluïsa. Tinc una botigueta de moda aquí, a Navàs.

- Ja m'ho havia imaginat, pel rètol de la furgoneta.

- Sí - va tornar a riure -. Escolti, jo era molt amiga de mossèn Llumí. Teníem tractes.., ja m'entén. Vostè i jo també hauríem de parlar, eh? I més ara, que me'n deu una!

- Si..., no sé, quan vulgui parlem del que sigui...- vaig contestar-li sense saber a què es referia.

Vaig deixar l'scooter al taller. Uns quants dies després de tot això, quan finalment vaig poder recollir-la, el mecànic em va dir que m'havien fet un forat al tub de la benzina i l'havien mig tapat amb un xiclet. Però llavors, pobre de mi, jo no sospitava res, i així vaig optar per deixar allò de la missa de Nostre Senyora del Roser per un altre dia, i tornar a l'església.

Va ser una sorpresa tornar-me a trobar en Tomàs. M'esperava a la porta de l'església tot reclamant-me els vint euros, que volia cobrar sí o sí. Vàrem entrar plegats i mentre discutia si havia de pagar-los o no, vaig veure els bancs bastants desgastats i vaig pensar que potser en podia treure algun profit de la situació.

- Vostè sap pintar? Donar vernís, millor, vull dir.

- Sí, sí, es clar; sóc un artista amb la brotxa.

- Doncs si vol els diners se'ls haurà de guanyar. Miri, els bancs estan fets una pena. Es pot comprar pintura per aquí?

- Si, a la botiga del Bernat.

- Molt bé, quan vulgui ja hi pot anar. Li demana vernís transparent i estris per pintar, i quan li vagi bé ja els hi pot començar a donar una capa.

- I per pagar el vernís? Jo no tinc diners, eh?

- Digueu-li que ja passaré jo a pagar.

No havia sortit de la església en Tomàs encara, tot cofoi, que va arribar un home

alt i fort, amb bigoti i ben vestit; corbata, americana i bones sabates.

- Permeti'm que em presenti - em va dir -. Em dic Joan Coromines, sóc estudiós d'arquitectura i estic fent un llibre sobre les esglésies del Bages.

- Molt interessant.

- Si. Aquesta església neoclàssica, si no recordo malament de finals del segle XIX, té una cripta molt curiosa. M'agradaria fer-li una ullada, que li sembla bé? És pel meu llibre, ja m'entén.

-N'estaria molt content de poder-li ensenyar però és que..., no puc. Ara no tinc temps - vaig dir- li; no em semblava bé quedar com un carallot i explicar-li que no tenia la clau.

- Demà al matí, li semblaria millor? - va preguntar-me.

- Sincerament, primer he de parlar amb el bisbat, a veure si em donen permís per ensenyar la cripta - vaig acabar.

Ell va fer molt mala cara.

- Passi d'aquí a un parell de dies - vaig dir-li finalment; confiava tenir la clau per llavors.

Ell va assentir i va sortir de l'església; tal com va fer-ho vaig baixar les escales de la cripta fins a trobar-me davant la porta reixada. Vaig tornar a provar totes les claus però cap no obria.

- Montserrat! - vaig cridar.

En arribar la majordoma li vaig demanar si coneixia algun manyà de Navàs. Estava decidit a obrir la cripta sí o sí.

- No es preocupi tant per la cripta - va dir l'avia -. Segurament després li portaran la clau.

- Què són tants misteris! - vaig exclamar -. Ja començo a estar-ne fart. La clau

que no apareix, el tonto del poble que no me'l trec de sobre, l'scooter que s'espatlla...
Caram! Ja n'hi ha prou, no li sembla?

- Ep, ep... A mi no se li acudeixi cridar-me, eh?

- Crido si em dona la gana! - vaig dir perdent els papers -. Per jove que sigui, sc el capellà d'aquesta església! M'ha sentit? El capellà!

- Escolti'm, a Navàs no les tolerem aquestes coses. Aquí ningú no li crida a una avia. Pensi que per molt menys, aquí, ja varen matar un capellà, eh? - va dir-me i va sortir tot fotent una sonora portada.

Vaig asseure'm una estona a veure si em baixava l'enrabiada. No havien passat ni deu minuts quan va aparèixer de nou en Tomàs. Portava a les mans un bidó de 25 litres o més de vernís, unes brotxes, dissolvent, i tot de draps.

- Com ha comprat tant vernís? - vaig exclamar en veure'l entrar.

- Oh, bé que en farà falta un munt. Hi ha molts bancs aquí. I així surt més barato - va dir-me ell i sense encomanar-se a ningú va començar a donar-li una capa al primer dels bancs. Ja vaig veure que els vint euros m'havien de sortir per un ull de la cara.

Estava observant com feia anar la brotxa en Tomàs quan es va tornar a obrir la porta, aquest cop per deixar passar a la Lluïsa, la senyora de les modes. Somrient, em va saludar i se'm va atansar amb una cosa a les mans. De seguida vaig veure que era una clau. Me la va deixar caure al palmell de la mà.

- La clau de la cripta - va dir fent-me l'ullet -. Si us plau, faci'm el favor d'obrir-la que li he d'explicar una cosa.

Em va acompanyar i tots dos vàrem baixar per les escales fins a la reixa. Allà, fent girar la clau, vaig accedir a la porta de la cripta. I quina no seria la meva sorpresa quan en obrir-se vaig veure a dins tot de taules improvisades amb fustes i cavallets, sobre les que es disposaven dotzenes i dotzenes de testos amb les seves respectives plantes.

- Això... Això es marihuana! - vaig aconseguir articular.

Penjat del sostre hi havia tot de cordills amb fulles posades a assecar. Un grapat de llums d'aquestes solars il·luminaven tota l'escena.

- Amb mossèn Llumí teníem aquest petit negoci - va dir-me la Lluïsa -. Ell no es quedava res, és clar. La seva part anava tota a obres de caritat, menys una petita part pel Tomàs i una propineta per la Montserrat, perquè tingués la boca tancada.

- Però això es il·legal! - vaig observar.

- Però no és pecat. Fumar no és pecat, oi mossèn? - va dir-me ella -. És més, mossèn Llumí fumava força..., puros..., i maria també.

- Ja, i el dia del accident anava ben fumant, oi? I no pas de puros.

- Potser..., és probable...

Vaig pensar-me què havia de fer. De seguida ho vaig tenir clar, pel bé de l'església, Monsenyor; ho vaig fer pel bé de l'església i per la memòria del malaurat mossèn Llumí, perquè no hagués de quedar com un traficant i un drogoaddicte davant dels seus propis feligresos.

- Escolti'm. Trobo tot això completament inadmissible. Per la memòria de mossèn Llumí no la denunciaré, però m'ha de treure això d'aquí. I m'ho ha de treure ara mateix. Em sent? Ara mateix!

Ella va intentar convèncer-me de que seguíssim el negoci, però jo no vaig baixar del burro. Al final va acceptar i se'n va anar a buscar la furgoneta i unes bosses d'escombraries per posar les plantes a dins i que no es veies el que era en treure-les per la porta.

No va trigar ni un quart d'hora a tornar; portava la furgoneta plena de bosses i caixes de cartró buides. Tots tres ens varem posar a embolicar les plantes, les fulles, les llums i tot el què hi havia a dins la cripta. Ho anàvem embolicant i posant a la entrada, a

la part de dins però al costat de la porta, per després fotre-ho a dins de la furgoneta ràpidament. La porta, per això, la teníem tancada amb la balda; més que res per a evitar sorpreses.

En aquestes estàvem quan varen picar repetidament a la porta. La Lluïsa i jo ens varem mirar. Ella va fer un gest amb el dit, indicant-me que no fes soroll. De res va servir, en Tomàs, sense fer cas dels nostres gestos, va enfilarse cap a la porta tot decidit.

- Que no ho senten, que estan trucant? - va dir aixecant la balda.

Veritablement teníem com a soci delictiu al tonto del poble. Per sort qui va entrar a la església era la senyora Montserrat.

- Espavileu - va dir -, que hi ha molt de rebombori al poble.

- Què vol dir? - vaig preguntar-li espantat.

- Em sembla que hi ha policia. De la secreta - va dir l'avia.

- Mare de Déu! - vaig exclamar tot seient al primer banc que vaig trobar.

- Ep! Que està acabat de pintar! - va dir-me en Tomàs, i efectivament havia anat a seure a l'únic banc al què acabava de donar-li una bona capa de vernís.

En aixecar-me va sonar una espècie de xipolleig humit. En Tomàs em va fer girar per mirar-me la part de darrera dels pantalons.

- Se'ls ha envernissat del tot! - va dir-me -. Però encara és fresc, esperi un moment, mossèn... - va afegir i tot d'una no se li va ocórrer altre cosa que, agafant l'ampolla de dissolvent, amarrar-me tot el cul dels pantalons.

- Què fas, animal! - vaig exclamar notant el dissolvent com regalimava cul avall. Allò cremava com un dimoni a l'infern, em bullia la carn a sota els pantalons. Sense pensar-m'ho dues vegades me'ls vaig descordar i mels vaig treure tant ràpidament com vaig poder. Encara no m'havia tret el darrer camal que es va sentir un cop sec. La porta es va esberlar i va entrar un policia precipitadament l'interior de l'església. Al primer hi va

seguir un segon i un tercer. No anaven pas de paisà, sinó que portaven cascos i armes com si fossin forces d'assalt.

En un tres i no res ens van emmanillar i ens van treure de l'església. A fora hi havia l'home del bigoti que m'havia vingut a veure unes hores abans, es veu que aquest sí que era un policia de paisà.

Ens van fer col·locar amb les mans a la paret i ens van escorcollar metòdicament. Jo tenia poc a registrar; anava en calçotets, amb els pantalons arrossegant encara d'una sabata. Un cop van veure que no portàvem res de perillós al damunt van començar a treure bosses i caixes del interior de l'església, tota la marihuana que prèviament havíem empaquetat.

Després va venir la premsa i van fer aquelles fotos on se'm veu a mi, encara en calçotets, emmanillat i amb tota la marihuana al darrera.

Recordo que abans que ens portessin a comissaria vaig girar-me cap a la Lluïsa i li vaig preguntar:

- És veritat que aquí, a Navàs, van matar un sacerdot?

- Ui, sí - va dir ella -, però d'això fa molts anys, quan la guerra...

- Ah - vaig sospirar alleujat.